

PHYLLIDIA PULITZERI PRUVOT-FOL, 1962, A CATALUNYA

Joandomènec Ros *

Rebut: agost 1980

SUMMARY

Phyllidia pulitzeri Pruvot-Fol, 1962, in Catalonia

The presence of *P. pulitzeri* in two localities of the Catalan littoral is noted as an addition to the restricted distribution of the species and of the family Phyllidiidae in the Mediterranean.

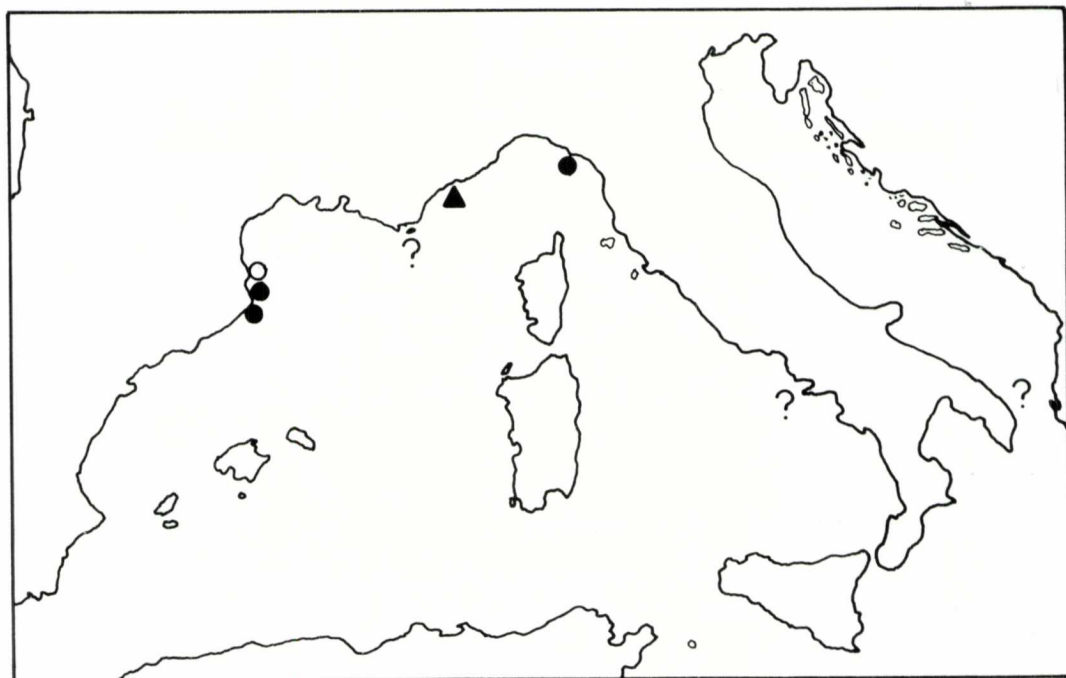
La família *Phyllidiidae*, de la superfamília *Porodoridoidea* dels opistobranquis doridacis, és típicament tropical, i fins fa trenta anys no se'n coneixia cap representant mediterrani. Pruvot-Fol va descriure, amb dubtes, puix que només n'obtingué un exemplar, el primer d'aquests representants, *Phyllidia* (?) *rolandiae*, trobat «probablement sur la côte d'Espagne proche de Banyuls» (PRUVOT-FOL, 1951, 1954). També a partir de sengles individus, la mateixa autora va descriure posteriorment *P. aurata* (PRUVOT-FOL, 1953) i *P. pulitzeri* (PRUVOT-FOL, 1962), la primera de prop de Cannes i la segona de Portofino.

L'escassetat d'exemplars no és rara en els opistobranquis, puix que molts tàxons estan lligats a microambients molt concrets que, fins recentment (i sobretot mitjançant la utilització de l'escafandre autònom) havien estat de difícil accés. Aquest és el cas, entre d'altres, de *Peltodoris atromaculata*, espècie considerada rara fins fa una vintena d'anys i que ha resultat una de les més banals (HAEFELFINGER, 1961; Ros, 1975) de la biocenosi del coralligen mediterrani.

El 1971 l'autor va recollectar un exemplar de doridaci que responia a la diagnosi de la família i àdhuc del gènere, però que no es va poder assignar a cap espècie concreta (*Phyllidia* sp. de Ros, 1973, 1975, 1976 i 1978), tot i que s'indicava que no corresponia a *P. rolandiae* (Ros, 1975). El mal estat de l'únic individu (obtingut mitjançant arrossegament) no n'aconsellà un estudi anatòmic; d'altra banda, l'anatomia dels filidiïds és relativament uniforme i, en no tenir les parts bucals en tots el porodoridoïdeus dents ni mandíbules, els caràcters externs semblen «suffisamment nets pour que l'espèce soit reconnue quand on la reverra» (PRUVOT-FOL, 1962, referint-se a *P. pulitzeri*).

Posteriorment, Barletta ha trobat a Portofino tres (BARLETTA, 1974a), quatre (BARLETTA, 1974b) o cinc (BARLETTA & MELONE, 1976) nudibranquis que semblen pertànyer clarament a l'espècie descrita del mateix lloc, *P. pulitzeri*. La descripció que aquest autor en dona ha permès d'atribuir a la dita espècie el nostre exemplar de 1971, sobretot després d'haver-lo comparat amb un altre trobat viu més recentment.

* Departament d'Ecologia. Facultat de Biologia. Universitat de Barcelona. Gran Via de les Corts Catalanes, 585. Barcelona, 7.

● Phyllidia pulitzeri

? Id., cites dubtoses

○ P. relandiae

▲ P. aurata

FIG. 1. Distribució mediterrània de les tres espècies de *Phyllidia* esmentades al text. La localització de *P. relandiae* és hipotètica, les altres es basen en la literatura que es cita i en les dades pròpies. Mediterranean distribution of the three *Phyllidia* species quoted in the text. The localization of *P. relandiae* is hypothetical, the others being based on the references given and on our own data.

Aquests exemplars són:

1. Animal de 72 mm de longitud, proceden d'un fons de fang (els Capets, davant de Blanes; 60 a 120 m de profunditat). 2-IX-71 (Ros, 1973, 1975).
2. Animal de 42 mm de longitud, trobat viu sobre *Veretillum cynomorium* en un fons fangós (Brut de Sant Salvador, illes Medes; 26 m de profunditat). 30-IV-79 (J.-M. Gili leg.).

La descripció d'aquest darrer exemplar en viu s'ajusta a la que en dona (BARLETTA, 1974a, 1974b); la coincidència en la forma i la coloració general del cos, la forma, la disposició, el nombre i el color dels característics tubercles dorsals, dels tentacles bucals i, sobretot, de les làmines branquials subpalhials, és absoluta, com és també comparable la morfologia de l'animal mort entre els dos exemplars servats i decolorats. Tan sols cal assenyalar la mida

lleugerament més gran de l'animal de les Medes i molt més gran del de Blanes, en relació als de Portofino (entre 15 i 30 mm). Donada la raresa de les captures, no sembla, però, que això sigui significatiu.

Quant a l'hàbitat, els exemplars italians s'han trobat entre 15 i 35 m de profunditat, en ambients pre-coral·lígens i coral·lígens, sobre sponges; els fons fangosos de la mateixa o superior profunditat semblen ser els propis dels exemplars catalans, encara que el de les Medes correspon a una petita plana detrítica enmig d'enclavaments coral·lígens.

La distribució geogràfica resta molt localitzada. A les costes italianes: Portofino (diferents estacions i èpoques diferents) i cites dubtoses de les costes de Campania, Puglia i el litoral francès (BARLETTA & MELONE, 1976); a les costes catalanes: Blanes i illes Medes. A la figura 1, on s'indica la

distribució geogràfica d'aquesta espècie i de les altres dues del gènere conegudes a la Mediterrània, s'adverteix la localització gairebé exclusiva del gènere i de la família als golfs de Lleó i de Gènova (si se n'exclouen les citacions dubtoses).

Encara que seria fàcil adduir un acantonament del grup al litoral septentrional de la Mediterrània occidental, és prematur, donat l'escàs coneixement de la fauna d'opistobranquis de les costes espanyoles, italianes i nord-africanes, de fer una afirmació d'aquest tipus. És d'esperar que ulteriors troballes completaran el panorama suara esbossat; valgui aquesta nota per a deixar constància de la presència de l'espècie al litoral català.

BIBLIOGRAFIA

- BARLETTA, G. 1974a. Secondo reperto di *Phyllidia pulitzeri* Pruvot-Fol 1962. *Natura*, 65 (1-2): 25-32.
- BARLETTA, G. 1974b. *Phyllidia pulitzeri* Pruvot-Fol 1962. *Schede malacologiche del Mediterraneo*, 43: 1-4.
- BARLETTA, G. & MELONE, G. 1976. Nudibranchi del promontorio di Portofino (Genova) (*Gastropoda Nudibranchia*). *Natura*, 67 (3-4): 203-236.
- HAEFELFINGER, H.-R. 1961. Beitrage zur kenntnis von *Peltodoris atromaculata* Bergh 1880. *Rev. suisse Zool.*, 68 (3): 331-343.
- PRUVOT-FOL, A. 1951. Etude des Nudibranches de la Méditerranée (2e partie). *Arch. Zool. exp. gén.*, 88: 1-80.
- PRUVOT-FOL, A. 1953. Un nouveau nudibranche de la Méditerranée: *Phyllidia aurata* n. sp. *Bull. Soc. Zool. France*, 77 (5-6): 408-411.
- PRUVOT-FOL, A. 1954. *Mollusques Opisthobranches*. Faune de France, 58. Paul Lechevalier. Paris.
- PRUVOT-FOL, A. 1962. Deux très rares nudibranches de la Méditerranée. *Bull. Soc. Zool. France*, 87 (5-6): 566-569.
- ROS, J.-D. 1973. *Opistobranquios (Gastropoda: Euthyneura) del litoral ibérico. Estudio faunístico y ecológico*. Tesi. Universitat de Barcelona. Inèdit.
- ROS, J.-D. 1975. Opistobranquios (Gastropoda: Euthyneura) del litoral ibérico. *Inv. Pesq.*, 39 (2): 269-372.
- ROS, J.-D. 1976. Catálogo provisional de los Opistobranquios (*Gastropoda: Euthyneura*) de las costas ibéricas. *Misc. Zool.*, 3 (5): 21-51.
- ROS, J.-D. 1978. Distribució en l'espai i en el temps dels opistobranquis ibèrics, amb especial referència als del litoral català. *Butll. Inst. Cat. Hist. Nat.*, 42 (Sec. Zool., 2): 23-32.